

► Socioloog Vuijsje gaat op ontdekkingsreis

Het woudgevoel in Nederland bestaat dankzij de Veluwe

▲ Herman Vuijsje schreef een boekje over de Nederlandse bossen. FOTOLUOT/VERBODEN/ARJON

Stellen de Nederlandse bossen iets voor? Om daarachter te komen, ging de bekende socioloog Herman Vuijsje op ontdekkingsreis. Vanuit Bussum, dorp van zijn jeugd, en eindigend bij Hattem. Hij schreef er het boek *Bosgevoel* over.

Pieter Steenbergen

Hattem

Het is niet het eerste wandelboek van socioloog, journalist en schrijver Herman Vuijsje (77). Reisverhalen zijn duidelijk aan de Amsterdammer besteed, getuige de vele titels op zijn cv. „Mijn eerste wandelboek was *Pelgrim zonder God*, de bedevaartstocht in omgekeerde richting, van het conservatieve Santiago de Compostela naar het vrijegevochten Amsterdam. Over veranderingen op religieus gebied”, vertelt Vuijsje, wiens werk in het teken staat van sociale en culturele verandering.

Nadien volgden veel wandelboeken, altijd voorzien van thema en maatschappelijke context. Hij citeert dichter J.C. Bloem: „Wat is natuur nog in dit land? Een stukje bos, ter grootte van een krant”.

Burgermansgenoegens

Voor Vuijsjes gevoel heeft Nederland niet veel te bieden op dit gebied. „Wel mooi en zo, maar niet echt van betekenis. Het bos was die wereld van bescheiden burgermansgenoegens, van pannenkoeken en ANWB-paddenstoelen. Voor het peilloos diepe woud, voor de herinnering aan de gelukzalige huiver van sprookjesland, moest je de grens over”, staat op de achterflap.

Maar Vuijsje is op een leeftijd waarop hij zich afvraagt of de onwrikbare waarheden van vroeger de tand des tijds doorstonden. Reden zich ten tijde van corona met zijn rugzak anderhalve week (tien etappes) in het Nederwoud onder de dompelen. „Het aantal gelopen kilometers weet ik niet, maar ik heb de langst mogelijk boswandeling uitgestippeld, bij

elkaar anderhalve week lopen. Alleen bij de Gelderse Vallei moest ik het bos uit, tussen Rhenen en Wageningen nam ik de taxi. Ik wilde bij wijze van spreken mijn ogen sluiten. Heb ik niet gedaan, maar ik wilde het bosgevoel cultiveren. Slapen deed ik zo veel mogelijk in het bos, onder meer dankzij Vrienden op de Fiets, een netwerk van particuliere logeeradressen, een aanrader. Ik ben geen fervent wandelaar van huis uit, had weinig met de ommetjes die we als kinderen met onze ouders maakten in 't Gooi. Daarom ben ik daar mijn tocht begonnen, de laantjes waardeer ik als oude heer meer, kan ik je zeggen.”

Wandelen en denken gaan uitstekend samen, veel schrijvers gingen hem voor. „Het is een toegankelijke manier om maatschappelijke ontwikkelingen te verwerken, het is dus geen dagboek of reisverslag geworden, al zit er wel een kaartje in. Ook niet geschreven vanuit zorgen om de staat van de natuur. Maar het gaat ergens over, een denkboek.”

Zo loopt de betekenis die aan bos en bomen wordt gegeven enorm uiteen, doceert Vuijsje. Van het goddelijke (Spinoza) tot verheerlijking, symbool voor het recht van de sterkste en het leger, zegt hij met verwijzing naar de Muur van Mussert in Lunteren, waar hij een hoofdstuk aan wijdt.

Vuijsje komt uit een sociaaldemocratisch nest, zijn ouders namen hem als kind mee naar de

Paasheuvel in Vierhouten. „Daar werd gedanst rond de meiboom en het geloof in een nieuwe socialistische gemeenschap gevierd. De natuur stond voor zuiver en onbedorven, zoals het woud in de naazi-ideologie stond voor de volksgemeenschap en geworteld zijn. Uitersten, die qua vormental dus op elkaar leken.”

Enge plek

„Ook aan een natuurbegraafplaats liggen allerlei ideeën ten grondslag. In sprookjes is het bos vooral een enge plek, waar alleen onzure figuren wonen, zoals rovers en heksen. Geen plek om te verblijven, maar om doorheen te gaan. Zou ook niks voor mij zijn, ik vind het te benepen. Ben iemand van de polder, houd van het Groene Hart. Ik had een gevoel van bevrijding toen ik eruit kwam.”

Ter voorbereiding nam hij de nodige boeken van schrijvende voorgangers tot zich, waaronder Nescio, zijn favoriete auteur. Vuijsje stroomt in *Bosgevoel* met citaten van penbroeders. Nescio was een brommerig type, hij zou zich te pletter zijn geschrokken over alles wat aan bos is verdwenen ten gunste van landbouw. Maar ik dacht juist: wat is er veel. Ik vraag me af hoe ik dat zelf over honderd jaar zou ervaren.”

Terug naar de onderzoeksvraag: kun je in Nederland een echt woudgevoel ervaren, zoals bij de oosterburen? Wel degelijk, zegt Vuijsje, die Kroondomein Het Loo als voorbeeld dan wel bewijst opvoert. „Daar ben je meer dan waar ook diep in het bos, ik was aangenaam verrast. We mogen de Oranjes, baronnen en jonkheeren dankbaar zijn voor wat ze ons aan Nederwoud hebben nagelaten.”

Ik sliep ook zo veel mogelijk in het bos

– Herman Vuijsje